

Requiem

ΤΡΥΦΩΝ Χ. ΤΣΑΛΙΚΗΣ

ένας δικός μας άνθρωπος έφυγε

Το βράδυ της Τετάρτης 27ης Ιανουαρίου, χτύπησε το τηλέφωνο και άκουσα κατακεραυνωμένος τη θλιβερή και αναπάντεχη απώλεια του αγαπημένου μου μαθητή, συνεργάτη και φίλου καθηγητή Τρύφωνα Χ. Τσαλίκη (εικόνα 1). Το κτύπημα, βέβαια, δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία, ο Τρύφοντας είχε προβλήματα υγείας, αλλά προσπαθούσε και προσπαθούσαμε όλοι μαζί να τα ξεχάσουμε αρκετές φορές με κανένα ποτηράκι ούζο.

Ο Τρύφοντας ήταν ένα από τα λίγα πρόσωπα που με έδεσαν σφιχτά με τη νέα μου πόλη, τη Θεσσαλονίκη.

Γνωριστήκαμε το Γενάρη του 1977, όταν ανέλαβα τη διεύθυνση της Α΄ Μαιευτικής και Γυναικολογικής κλινικής του ΑΠΘ στο Νοσοκομείο «Αγία Σοφία», πρώην «Δημόσιο Μαιευτήριο» και μετέπειτα «Ιπποκράτειο». Στην προσπάθεια να γνωρίσω το προσωπικό της κλινικής και να ανακαλύψω τους καλύτερους και πολλά υποσχόμενους νέους συνεργάτες, συνάντησα και γνώρισα τον Τρύφωνα, ειδικευόμενο ιατρό τότε της κλινικής. Σε σύντομο χρονικό διάστημα, άρχισα να τον αποτιμώ και να βαθμολογώ τις υψηλές του αποδόσεις. Μορφωμένος, ευγενικός, με ευαισθησίες και ενδιαφέροντα πέραν των στενών ορίων μιας ιατρικής ειδικότητας. Οι γνώσεις του σε θέματα Μαιευτικής και Γυναικολογίας ήταν ιδιαίτερα προχωρημένες. Μελετούσε επίκαιρα θέματα κατά βάθος, γνωρίζοντας την πρόοδο που επιτελείτο σε διεθνές επίπεδο. Δεν είχε αποκτήσει μόνο πληθώρα γνώσεων, αλλά και του είχαν αναπτυχθεί συγχρόνως ερωτήματα, στα οποία ήθελε να εμβαθύνει, αλλά και να επιλύσει. Με την πάροδο του χρόνου, οι γνώσεις του και τα ενδιαφέροντά του μεγάλωναν. Όλα αυτά, που συνδυάζονταν με την απαράμιλλη ευγένεια του χαρακτήρα του και την έμφυτη σεμνότητά του, έφεραν καθημερινά όλο και πιο κοντά μου, αλλά και τον έκαναν ιδιαίτερα αγαπητό στους άλλους συναδέλφους και το υπόλοιπο προσωπικό της κλινικής. Με την απόκτηση της ειδικότητας του μαιευτήρα-γυναικολόγου παρέμεινε στην κλινική και σύντομα πήρε την έμμισθη πανεπιστημιακή θέση του επισημονικού συνεργάτη, μετά από εξετάσεις, στις οποίες πρώτευσε. Την εποχή εκείνη, είχε αναπτύξει μεγάλο επιστημονικό ενδιαφέρον πάνω στην κλινική έρευνα των προσταγλανδινών. Θέμα τότε, που δεν είχε ακόμη μελετηθεί στον ελληνικό χώρο. Στο ερευνητικό αυτό πε-

Εικόνα 1. Τρύφων Χ. Τσαλίκης (15 Οκτωβρίου 1943 - 27 Ιανουαρίου 2010).

Εικόνα 2. Προοπτικές της Μαιευτικής & Γυναικολογίας του 2000 (7-8 Νοεμβρίου 1997), Αίθουσα τελετών Φιλοσοφικής, Θεσσαλονίκη. Ελ. Λαζαρίδης†, Τρ Τσαλίκης†, C Dietrich, Σ Μανταλενάκης, I Liebaers, B Lunenfeld, A Van Steirteghem (Ελ. Λαζαρίδης, εκλεκτός συνεργάτης, έφυγε και αυτός νωρίς, 6 Δεκεμβρίου 1999).

δίο, έκανε σημαντική πρωτοποριακή έρευνα, αλλά και τη διδακτορική του διατριβή. Δυστυχώς, παρά την προτροπή μου, δεν έγιναν δημοσιεύσεις σε ξένα περιοδικά ώστε τα πολύ ενδιαφέροντα αυτά αποτελέσματα να προβληθούν διεθνώς. Ένα επιστημονικό πεδίο ενδιαφέροντός του ήταν τα θέματα αντισύλληψης και οικογενειακού προγραμματισμού. Πάνω σε αυτόν το τομέα, κλήθηκε με υποτροφία στην Ουγγαρία να παρακολουθήσει τις διεθνείς εξελίξεις. Από το 1983 μέχρι το 1985, μου συμπαραστάθηκε στην έκδοση του συγγράμματός μου «Σύνοψη Μαιευτικής και Γυναικολογίας», βοηθώντας με στην επιλογή και στη διόρθωση των κεφαλαίων, κάνοντας πάντα

επιτυχείς παρατηρήσεις και επισημάνσεις. Ο Τρύφωνας ήταν παρών σε όλες τις μεγάλες δραστηριότητες της κλινικής. Το Σεπτέμβριο του 1987, είχα καλέσει στο γραφείο μου, στην Α΄ Μαιευτική και Γυναικολογική κλινική ΑΠΘ, στο Ιπποκράτειο Νοσοκομείο της Θεσσαλονίκης, μαιευτήρες – γυναικολόγους, πανεπιστημιακούς, νοσοκομειακούς και ιδιώτες από την πόλη μας, την Αθήνα και άλλες πόλεις, με σκοπό την ίδρυση επιστημονικού περιοδικού, για να καλύψει τις ανάγκες του κλάδου μας, με πανελλήνια εμβέλεια και συμμετοχή. Παρέμεινε για 21 ολόκληρα χρόνια η ψυχή του περιοδικού «Ελληνική Μαιευτική & Γυναικολογία», από τη θέση του διευθυντή της Συντακτικής Επιτροπής. Μαζί περάσαμε τις δυσκολίες της έκδοσης και όποιες επιτυχίες. Εκείνος ήταν ο εμπνευστής των πετυχημένων ανασκοπικών τευχών, που προσφέρουν συστηματοποιημένες και αποκρυσταλλωμένες απόψεις πάνω σε διαγνωστικά προβλήματα με νεότερα θεραπευτικά σχήματα και σύγχρονες θέσεις αντιμετώπισης επειγόντων προβλημάτων της ειδικότητας. Το 1992, μεταξύ των άλλων δραστηριοτήτων, αποφασίσαμε να κάνουμε εορτασμό της επετείου των 50 χρόνων από την ίδρυση της κλινικής. Με τιμώμενο πρόσωπο τη μεγάλη μορφή της Ελληνικής Μαιευτικής & Γυναικολογίας, τον καθηγητή Παναγιώτη Π. Παναγιώτου, που για μένα συνέπεσε να είναι δάσκαλος στο Μαιευτήριο «Αλεξάνδρα» (1969-1974), αλλά και προκάτοχος της έδρας (1964-1969). Ήταν μια εκδήλωση που στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία, παρά τις όποιες μεμψιμοιρίες, στην οποία ο Τρύφωνας έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο. Πολύ σύντομα έφτασε το 1997, χωρίς να το καταλάβω συμπλήρωσα είκοσι χρόνια διευθυντής της κλινικής και ο Τρύφωνας οργανώνει μια επετειακή εκδήλωση με τίτλο «Προοπτικές της Μαιευτικής & Γυναικολογίας του 2000» με πολλούς ξένους κα-

Εικόνα 3. 1ο Συνέδριο Γυναιατρικής 30 Μαρτίου - 1 Απριλίου 2001, Ξενοδοχείο Hyatt, Θεσσαλονίκη. Τρ. Τσαλίκης, Σ Μανταλενάκης, Ι. Μπόντης (απονομή τιμητικής πλακέτας).

Εικόνα 4. Κόψιμο πρωτοχρονιάτικης πίτας από το νέο Διευθυντή της Α΄ Μαιευτικής & Γυναικολογικής κλινικής ΑΠΘ καθηγητή Βασ. Ταρλατζή στο Νοσοκομείο Παπαγεωργίου (16 Ιανουαρίου 2009). Αν. καθ. Δ. Κελλαριτζής, καθ. Τρ Τσαλίκης, ομ. καθ. Σ. Μανταλενάκης, γραμ. Ζ. Βαδίνα, καθ. Β. Ταρλατζής, καθ. Π. Σταματόπουλος, αν. καθ. Φ Τζεβελέκης, καθ. Ευστ. Ασημακόπουλος.

Εικόνα 5. Πρόσφατες Εξελίξεις και Αντιπαραθέσεις στη Χειρουργική του Πυελικού Εδάφους, 30-31 Οκτωβρίου 2009, Ξενοδοχείο "Μακεδονία Palace", Θεσσαλονίκη. Εναρκτήρια τελετή. Τρ. Τσαλίκης.

Εικόνα 6. Πρόσφατες Εξελίξεις και Αντιπαραθέσεις στη Χειρουργική του Πυελικού Εδάφους, 30-31 Οκτωβρίου 2009, Ξενοδοχείο Μακεδονία, Θεσσαλονίκη. Εναρκτήρια τελετή. Β. Καραγιάννης, Σ. Μανταλενάκης, Τρ. Τσαλίκης.

λεσμένους ομιλητές (εικόνα 2). Μετά την οργάνωση του 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου στη Θεσσαλονίκη το 2000, φτάνει και η ώρα της αποχώρησής μου, 31η Αυγούστου 2000. Την 30η, 31η Μαρτίου και 1η Απριλίου 2001, μαζί με τον νέο διευθυντή της κλινικής καθηγητή Ιωάννη Μπόντη, οργανώνει το 1ο Συνέδριο Γυναιατρικής και με την ευκαιρία αυτού, μου απονέμεται η κλασική τιμητική πλακέτα (εικόνα 3). Από εδώ και πέρα, η σχέση που με δένει με τον Τρύφωνα είναι η προσωπική μας και το περιοδικό. Στην περίοδο αυτή, εκλέγεται καθηγητής, αφού έκανε το υποχρεωτικό του εξάμηνο στο Λονδίνο. Εμφανίζει ένα νέο ενδιαφέρον για την Ουρογυναικολογία, που έχει γίνει πια επίσημα υποειδικότητα της Μαιευτικής και Γυναικολογίας. Ανατρέχει στις κλασικές χειρουργικές επεμβάσεις Kelly, Marshall, Marchetti Krantz, την κολποανάρτηση κατά Berch, που για χρόνια κάναμε μαζί στην κλινική και προσθέτει όλες τις σύγχρονες τεχνικές με τη χρήση ταινιών. Από το Σεπτέμβριο του 2008, έχει αναλάβει την κλινική ο διάδοχος του Ι. Μπόντη, καθηγητής Βασίλειος Ταρολατζής, που τον περιβάλλει με ιδιαίτερη εμπιστοσύνη και εκτίμηση αναθέτοντάς του σημαντικά καθήκοντα και υπευθυνότητα (εικόνα 4). Οργανώνει ειδικά Συνέδρια και άλλες επιστημονικές εκδηλώσεις σχετικές με την Ουρογυναικολογία. Στις 22-23 Φεβρουαρίου 2008 διοργανώνει Σεμινάριο με θέμα «Η γυναικεία ακράτεια και οι βλάβες του πυελικού εδάφους» και στις 30-31 Οκτωβρίου 2009 τις «Πρόσφατες Εξελίξεις και Αντιπαραθέσεις στη Χειρουργική του Πυελικού Εδάφους», στο Ξενοδοχείο Μακεδονία Palace, Θεσσαλονίκη (εικόνες 5,6). Το όνειρό του ήταν το τμήμα της Ουρογυναικολογίας, που λειτουργούσε με επιτυχία στο Νοσοκομείο «Παπαγεωργίου», να πάρει πιστοποίηση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ιατρικών Ειδικοτήτων. Στην προσπάθεια αυτή, του συμπαραστεκόταν με ζήλο και αυταπάρηση ο νέος επιστήμονας Αθανάσιος Παπαδόπουλος, που είχε κερδίσει την αγάπη και εμπιστοσύνη του.

Ο Τρύφωνας Τσαλίκης γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη στις 15 Οκτωβρίου του 1943. Αποφοίτησε από το 2ο Γυμνάσιο. Πέτυχε στην Ιατρική Σχολή Θεσσαλονίκης, από

όπου πήρε το πτυχίο τον Δεκέμβριο του 1970, την ειδικότητα Μαιευτικής και Γυναικολογίας ολοκλήρωσε το 1978. Το 1985 έγινε διδάκτορας της Ιατρικής του ΑΠΘ, ενώ από το 1980 είχε την πανεπιστημιακή θέση του επιστημονικού συνεργάτη και από το 1986 του λέκτορα. Το 1990 έγινε επίκουρος καθηγητής και το 1997 αναπληρωτής καθηγητής.

Στις 11 Νοεμβρίου 2006 εξελέγη παμψηφεί καθηγητής Μαιευτικής και Γυναικολογίας του ΑΠΘ. Από κοινωνική άποψη, πολύ νέος είχε την ατυχία να χάσει τους γονείς του. Παντρεύτηκε τον έρωτα της ζωής του, την οδοντίατρο Αρετή Μπίκου, με την οποία απέκτησαν δυο εξαιρετικούς νέους σήμερα, το συνάδελφο Χρήστο και το συνάδελφο Βαγγέλη, με λαμπρές πανεπιστημιακές σπουδές. Χάθηκε το βράδυ της 27ης Ιανουαρίου 2010, καθισμένος στο σαλόνι του σπιτιού του φωνάζοντας το όνομα της αγαπημένης του συζύγου. Η τελευταία τηλεφωνική μας επικοινωνία ήταν το Σάββατο, στις 23 Ιανουαρίου και το προγραμματισμένο μας ραντεβού την Παρασκευή 29, που δεν έμελλε να πραγματοποιηθεί.

Είχα τη χαρά και την τιμή να συνεργαστώ μαζί του για περισσότερα από τριάντα χρόνια και μας έωνε αμοιβαία εκτίμηση και φιλία. Όσοι τον αγαπούσαμε και τον χάσαμε γνωρίζουμε τη μεγάλη και σημαντική προσφορά του στον επιστημονικό του τομέα. Η χαρισματική του προσωπικότητα τον έκανε ιδιαίτερα αγαπητό και εκτός των ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων. Τα χρόνια που περάσαμε μαζί υπήρξαν όχι μόνο πολύ δημιουργικά, αλλά και ευχάριστα χάρη στην πνευματικότητα του. Μέχρι τέλος, έμεινε αγωνιστής, πιστός στρατιώτης της επιστήμης προσπαθώντας για το καλύτερο.

Έφυγε νωρίς, αλλά άφησε πίσω του ένα ολοκληρωμένο έργο.

Θα τον θυμόμαστε και θα τον θεωρούμε για πάντα κοντά μας. Στην καρδιά μας θα κλείσουμε την αγάπη και τη θύμηση για εκείνον, κρατώντας τη μνήμη του ζωντανή.

Σέργιος Μανταλενάκης